

Preek van ds. H.U. de Vries, gehouden in de Pelgrimkerk te Amsterdam op zondag 10 februari 2019.

Lezingen: Jesaja 6:1-8; Openbaring 1:9-20; Lucas 5:1-11.

Gemeente van Jezus Christus,

Heiligheid en heerlijkheid zijn kenmerkende eigenschappen van de God van Israël. Heiligheid geeft aan dat God de totaal Andere is, Degene die in zijn perfectie zich onderscheidt van een zondige wereld. Heerlijkheid of majesteit geeft aan dat God de Verhevene is, Degene wiens indrukwekkende status zichtbaar wordt overal waar Hij verschijnt.

Gods heiligheid en heerlijkheid zijn onder kerkgangers over het algemeen niet populair. Wij horen liever over Gods liefde en barmhartigheid. De God die wij prefereren heeft een hoog Sinterklaasgehalte: officieel heilig, maar in de praktijk een allemansvriend.

Toch zijn Gods heiligheid en heerlijkheid van wezenlijk belang, willen wij kunnen begrijpen wat zijn liefde en barmhartigheid te betekenen hebben. Zoals licht pas werkelijk zin en betekenis krijgt als we eenmaal begrepen hebben wat duisternis inhoudt, zo krijgen Gods liefde en barmhartigheid diepgang en reliëf tegen de achtergrond van zijn heiligheid en heerlijkheid.

Onze lezingen van vanmorgen maken dat op sprekende wijze duidelijk. Zowel de roeping van de profeet Jesaja als de roeping van de ziener Johannes getuigen van een indrukwekkende confrontatie met goddelijke heiligheid en heerlijkheid, maar ook van hartverwarmende blijken van genade en vriendschappelijkheid. Ik stel u voor eerst beide roepingsverhalen van nabij te bekijken en daarna ons te bezinnen op de vraag wat zij voor ons te betekenen hebben. Bij dat laatste betrekken we ook het evangelieverhaal van de roeping van Petrus.

Ik begin bij de roeping van Jesaja. Mocht u met zijn roepingsvisioen niet vertrouwd zijn, dan zult u desondanks één onderdeel daarvan zeker kennen: de woorden ‘Heilig, heilig, heilig is de HEER van de machten. De ganse aarde is vol van zijn heerlijkheid.’ Het zijn deze woorden die een vaste plaats hebben gekregen in de liturgie van de viering van de maaltijd van de Heer en die als onderdeel van de rooms-katholieke misliturgie – het ‘Sanctus’ – door tal van componisten op muziek gezet zijn.

In Jesaja’s visioen worden de woorden gesproken of gezongen door een aantal wezens die rondom de troon van God staan en boven Hem uitkomen. De wezens worden in het Hebreeuws *serafim* genoemd, een tegenwoordig deelwoord dat is afgeleid van het werkwoord *saraf*, dat ‘branden’ betekent. ‘Brandenden’ zijn zij letterlijk, evenals de slangen in Numeri 21 die met hun brandende beten dood en verderf zaaien, waaruit alleen een blik op de koperen slang – u kent het verhaal – kan redden: ook zij heten *serafim*. De wezens rondom Gods troon zullen hun naam ontlenen aan het feit dat zij zich bevinden in de directe nabijheid van Gods heilige aanwezigheid en zijn vurige presentie reflecteren. Niet voor niets slaan zij, geconfronteerd met deze schittering, twee van hun zes vleugels voor hun ogen, en bedekken zij, omgekeerd, met twee andere vleugels hun onderlijf, dat Gods heiligheid niet kan evenaren en voor het aanschijn van de heilige God maar beter afgedekt kan worden. Terwijl zij met hun twee resterende vleugels zichzelf vliegend op hun plaats houden, heffen zij hun antifonale lofzang aan: als bij een estafette geven zij elkaar het stokje van de lofverheffing door. De hemelse mantra van lof die aldus onophoudelijk rondom Gods troonplek klinkt, is oorverdovend. De ‘brandwezens’ zijn geen liefvallige kerstboomengeltjes, maar producenten van een stevig stemgeluid dat menige beroepszanger met jaloersheid zou vervullen. De deuropening van de tempel te Jeruzalem, waarin Jesaja blijkbaar staat als hij zijn visioen ontvangt, trilt en schokt mét het héle Godsgebouw dat door de immense geluidsgolven van de *serafim* in trilling wordt gebracht. Alsof dat nog niet angstaanjagend genoeg is, verspreidt

zich bij het oorverdovende geluid en het schudden van het gebouw een zware rook – teken van Gods presentie – door de tempel die het hele Godshuis vult. Gezicht, gehoor, tastzin en reuk: al Jesaja's zintuigen worden onaangenaam geprikkeld door de overmaat van goddelijke heiligheid die bij het aanschouwen van de God van Israël over hem heen spoelt.

Want dát is wat hier gebeurt: de God van Israël openbaart zich als de totaal Andere, de Heilige, die Zich aan een zwak en zondig mens vertoont in zijn imponerende majesteit. Het drievoudige 'heilig, heilig, heilig', dat de serafs met donderend geluid de tempel inslingeren, heeft niets te maken met het latere christelijke leerstuk van de Drie-eenheid, zoals uitleggers en musici keer op keer gedacht hebben, maar met de manier waarop in het Hebreeuws het overtreffende van de overtreffende trap wordt aangegeven. Is het 'lied der liederen', met zijn herhaling van het woord 'lied', reeds een Hóóglid, en het 'heilige der heiligen', met zijn herhaling van het woord 'heilig', reeds het allerheiligste, het *drievoudige* 'heilig' van de *serafim* gaat daar nog bovenuit en vormt een super-superlatief: Jahweh van de machten, Israëls God, is de aller-allerheiligste, de vreeswekkende totaal Andere, in wezen en karakter! Van deze hoogheilige God geldt, zo vervolgen de serafs hun luide lofzang, dat heel de aarde vol is van zijn heerlijkheid, zijn koninklijke majesteit, zijn indrukwekkende presentie. Als de zómen, de onderste randen, van zijn koninklijke staatsiegewaad reeds genoeg zijn om de tempel te vullen, zoals Jesaja ziet, dan omvat zijn koningsmantel als geheel, groots neerdalend langs de hoge en verheven troon waarop de glorierijke Vorst in den hoge gezeten is, de hele aarde! 'Koning is onze God', zongen wij vanmorgen met onze intochtspesalm¹, 'zijn kleed is majesteit, kracht heeft Hij aangetrokken. Onwankelbaar is nu de aarde, onwankelbaar vast staat uw troon.' Zó is het reeds in principe daar waar de majestueuze God van Israël zeggenschap heeft over zijn schepping en over zijn volk, zo zal het eenmaal ten volle zijn wanneer de zijnen definitief zijn verlost van alle kwaad en heel de schepping onder zijn bewind is getransformeerd tot nieuwe aarde.

Jesaja dreigt te bezwijken onder het gewicht van Gods heilige en majestueuze grootheid. Hij roept niet, zoals de Nieuwe Bijbelvertaling het wil doen voorkomen: 'Wee mij. Ik moet zwijgen', zijn uitroep van verbijstering gaat veel verder dan dat en moet vertaald worden als 'Wee mij, want ik ben geruïneerd, ik ben verloren', ofwel: ik verga, ik ga ten onder!

Tegenover het goddelijke overwicht aan heiligheid en majesteit beseft Jesaja het volkomen tekort van zijn menselijke zwakheid en zondigheid: 'Wee mij, ik ben verloren, want ik ben een man onrein van lippen, en ik woon te midden van een volk onrein van lippen.'

Maar zie, wat er dan gebeurt, zie hoe tegen de achtergrond van absolute heiligheid en ondragelijke majesteit de goddelijke barmhartigheid en liefde des te indrukwekkender gestalte krijgen: een van de serafs – de 'brandenden', weet u nog? – haalt op Gods bevel een brandende kool van het altaar van de tempel – waarschijnlijk het altaar waar verzoening wordt gezocht door de inzet van een offerdier ten brandoffer – en raakt met deze kool Jesaja's onreine lippen aan, en daarmee zijn binnenste waarvan de lippen een expressie zijn. 'Uw ongerechtigheid is geweken', klinkt het, 'uw zonde is verzoend.' De triomf van de genade! Hij die zich verloren waande, wordt door God Zelf gereinigd en in diens heilige aanwezigheid geduld. Ja, meer nog: hij wordt als dienstknecht aangenomen en, evenals de serafs, in Gods heilige dienst gesteld: profeet zal hij zijn, profeet die het oordeel predikt, maar door wiens oordeelsprediking heen uiteindelijk het licht van Gods genade dat Hij zelf ervaren heeft zichtbaar zal worden.

---

¹ Psalm 93 (lied 93a Liedboek).

Gemeente, de roeping van de oudtestamentische profeet Jesaja vindt een opvallende parallel in het roepingsverhaal van de nieuwtestamentische ziener Johannes. Ook daarin is sprake van de verschijning van iemand van goddelijke statuur – zijn blinkend witte hoofdhaar getuigt daarvan² –, iemand van ultieme heiligheid – zijn aanzien is zoals de zon schijnt in haar kracht –, en iemand van majestueuze verhevenheid – zijn ogen als een vuurvlam en zijn tong als een scherp zwaard tekenen hem als Rechter aan wie geen enkel onrecht ontgaat, zijn stem als het geluid van geweldige watermassa's als vreeswekkende Heer, en zijn voeten van gezuiverd koperbrons als krachtige en standvastige Koning.

Maar behalve heilig te zijn in zijn goddelijkheid en verheven te zijn in zijn koninklijke waardigheid, is Degene die Johannes ziet ook priesterlijk. Dat hij tussen tempelkandelaren loopt om die te verzorgen en daarbij een lang gewaad aan heeft, wijst sterk in die richting. Zijn gordel ter hoogte van de borst, de dracht van een hoogwaardigheidsbekleder, lijkt erop te duiden dat deze priester samenvalt met de hogepriester. Heilig, koninklijk verheven en priesterlijk is Degene die Johannes aanschouwt.

Johannes' reactie is zeer gelijkend op die van Jesaja: hij valt, overweldigd door het gewicht van zoveel heiligheid en verhevenheid, als dood neer voor de voeten van Degene die hem verschenen is. Waar hij verwacht in zijn kleinmenselijkheid verpletterd te worden door de majestueuze overmacht van de Vreemdeling die Zich aan hem heeft geopenbaard, voelt hij echter op zijn gebogen hoofd een milde rechterhand – hand van zegen en van kracht – om hem te vertroosten en te bemoedigen. 'Wees niet bang', zegt de Vreemdeling, waarna Hij Zich bekendmaakt als de Eerste en de Laatste – de goddelijke en soevereine Heerser –, en als de Overwinnaar op de dood, eenmaal gestorven maar nu verrezen. Nu wordt duidelijk met Wie Johannes van doen heeft: Jezus Christus, delend met de God van Israël in absolute heiligheid, majestueus verrezen tot Heer over levenden en doden, en priesterlijk verzoening bemiddelend op grond van het offer van zijn eigen leven³, waardoor Hij solidair kan zijn met elk zwak en zondig mensenkind dat in het besef van eigen onmacht voor Hem neerknielt.

Ook Johannes mag, evenals Jesaja, leven van genade, Gods vólheid van genade die in Jezus Christus als nooit tevoren aan het licht is gekomen. En ook hij wordt in zijn zwakheid in Gods dienst genomen, aangesteld door de verrezen Heer om op te schrijven wat hem getoond wordt, woorden van troost voor diens verdrukte gemeente die door de diepte van Gods oordelen heen uiteindelijk veilig naar Huis geleid zal worden.

Gemeente, wat moeten wij met deze beide indrukwekkende roepingsvisioenen? Staan zij welbeschouwd niet mijlenver van ons af? Wie van ons wordt er heden ten dage nog met zoveel dramatiek geroepen tot profeet? En wie van ons valt nog de genade ten deel de verrezen Heer te mogen zien en in zijn naam woorden en beelden aan het papier toe te mogen vertrouwen? Wij zijn toch geen Jesaja's en geen Johannesen!

En toch zijn ook wij geroepen, waarschijnlijk minder opvallend dan Jesaja en Johannes, maar desalniettemin geroepen, geroepen achter Jezus aan, geroepen in zijn dienst, geroepen om zijn volgeling te zijn in deze wereld. De schakel tussen de dramatische roepingen van Jesaja en Johannes enerzijds en onze roeping anderzijds ligt in het evangelie van deze morgen, waar de visserman Petrus wordt geroepen Jezus te volgen en wordt aangesteld tot visser van mensen in zijn dienst. Met de roeping van Jesaja en Johannes deelt de roeping van Petrus dat ook deze gepaard gaat met vertoon van goddelijke majesteit – een wonderlijke en overvloedige visvangst waar die niet verwacht werd –, zodat ook Petrus neervalt aan Jezus' knieën en roept 'Ik ben een zondig mens'. Maar met ónze roeping deelt de roeping van Petrus dat hij, evenals wij, wordt uitgenodigd achter Jezus aan te gaan en te getuigen van het goede nieuws dat God in Jezus Christus naar deze wereld heeft omgezien.

---

² Vgl. Dan. 7:9.

³ Vgl. Op. 1:5b.

Ja, ook wij zijn geroepen, geroepen om te getuigen van Gods reddende liefde, in woord en daad. Ons getuigenis ontstaat daar waar wij, met Jesaja, zelf tot het existentiële besef komen dat wij in eigen kracht voor Gods heiligheid en verhevenheid niet kunnen bestaan, maar desondanks mogen leven van zijn genade: 'Uw ongerechtigheid is geweken, uw zonde is verzoend.' Ons getuigenis ontstaat daar waar wij, met Johannes, in onze zwakheid de krachtige rechterhand van onze opgestane Heer op ons hoofd gelegd voelen en zijn vriendschappelijke woorden horen: 'Wees niet bevreesd.' Ons getuigenis ontstaat daar waar wij, met Petrus, opgericht uit het verlamd gevoel tekort te schieten, de opdracht krijgen: 'Voortaan zult u mensen vangen!'

Ons getuigenis mag een getuigenis zijn van onverdiende liefde en onverwachte vriendschap: Gods barmhartige en genadige uitgestoken hand naar een wereld verloren in schuld en gevangen in onmacht. Dat ons getuigenis, in het spoor van dat van Jesaja en Johannes en Petrus, een doorleefd getuigenis zal zijn!

Amen.